

Таблиця 4. Розподіл училищних чиновників Таврійської губернії за рівнем освіти

Нижча освіта	Середня освіта	Вища освіта	Відомості про освіту відсутні
6	20	14	8
12,5%	41,7%	29,1%	16,7%

З тих, хто навчався в університеті чи гімназіях, не всі закінчили повний курс у цих закладах. У нашому випадку декілька чиновників провчилися у них по 1-3 роки. У таких ситуаціях ми вважали їх такими, що мають середню або нижчу освіту (з огляду на рівень закладу, де вони пройшли повний курс навчання).

Осіб, які закінчили духовні семінарії чи колеґіуми, ми вважали такими, що мають середню освіту, оскільки там викладався набір предметів із загальноосвітнього курсу класичних гімназій. До того ж після закінчення цих закладів, їхніх випускників приймали до університетів.

Наприклад, К.Ніколаєв закінчив повний курс у Сімферопольському повітовому училищі, алу у Таврійській гімназії провчився лише 2 роки [5]. Щодо наглядча Бахчисарайського приходського училища Г.Гозадінова, то у формулярному списку вказано, що освіту він мав, але не вказано, у якому закладі він навчався. Ми віднесли його до тих, хто мав нижчу освіту, оскільки припускаємо, що вона була домашньою [6].

1. Зайончковский П.А. *Правительственный аппарат самодержавной России в XIX в.* / П.А.Зайончковский. - М.: "Мысль", 1978. - 288 с.

2. Троицкий С.М. *Русский абсолютизм и дворянство в XVIII в. Формирование бюрократии* / С.М.Троицкий. - М.: Издательство "Наука", 1974. - 396 с.

3. Державний архів Харківської області, ф.667 - Харківський університет, оп.285, спр.20 - О службе училищных чиновников Таврической губернии, 46 арк., арк.17зв-19.

4. Там само, арк.34зв-35.

5. Там само, арк.11зв-12.

6. Там само, арк.37зв-38.

УДК 316.77.

Дідик Л.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС ПРО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ НАСЛІДКІВ

Анотація. Засоби масової комунікації у сучасному суспільстві відіграють важливу роль як суспільний інститут, що забезпечує соціальну комунікацію, з'єднуючи між собою різні частинки соціуму. Засоби масової інформації являються важливим посередником між індивідом і світовою спільнотою, між мікросоціумом та макросоціумом. Соціальні наслідки діяльності інформаційних технологій, соціологи сучасності розглядають у двох напрямках – позитивні соціальні наслідки та негативні соціальні наслідки.

Анотація. Средства массовой коммуникации у современном обществе играют важную роль как социальный институт, который обеспечивает социальную коммуникацию, объединяет между собой разные части социума. Средства массовой информации являются важным посредником между индивидом и мировым сообществом, между микросоциумом и макросоциумом. Социальные последствия деятельности информационных технологий, социологи современности рассматривают у двух направлениях – положительные социальные последствия и отрицательные социальные последствия.

Актуальність. Сучасний стан розвитку цивілізації характеризується поетапним переходом до нового типу суспільного устрою – так званого інформаційного суспільства. Наслідки цього процесу проявляються в пришвидшеній інформатизації всіх сфер діяльності, утворення єдиного інформаційного простору, а також у збільшенні доступності різних видів інформації і розширення потенційної аудиторії.

На сьогоднішній день, засоби масової інформації відіграють важливу роль як суспільний інститут, що забезпечує соціальну комунікацію, з'єднуючи між собою різні частинки соціуму. Засоби масової інформації являються важливим посередником між індивідом і світовою спільнотою, між мікросоціумом та макросоціумом. У цьому контексті є дуже актуальним тема соціальних наслідків розвитку комунікативних технологій.

Проблемна ситуація. Розвиток комунікаційних технологій в сучасному суспільстві значно зростає і це не є однозначно позитивний процес тому, що комунікаційні технології в значній мірі визначають стиль життя сучасних людей, систему цінностей, якою люди починають керуватися при виборі моделі повсякденної поведінки.

Соціальні наслідки такого визначення соціологи розглядають у двох напрямках – позитивні соціальні наслідки та негативні соціальні наслідки. Зміст негативних соціальних наслідків дуже добре презентується у працях Д. Белла і А. Тоффлера, вони відзначають неготовність сучасного суспільства і сучасної людини до сприйняття дуже великої кількості інформації, і розмаїття інформаційно-комунікативних технологій, окрім того, що сучасне суспільство і людина не готові до сприйняття нових інформаційних технологій – виникають інноваційні моделі асоціальної поведінки. Тут іде мова, про інтернет-залежність, провокацію, аутизм, кримінальну поведінку в соціальних мережах, різновиди кримінальних дій (викрадення фінансових ресурсів) [1,24].

Позитивні наслідки розвитку комунікативних технологій – це зростання можливостей соціального контролю суспільства над владою, великі можливості мобільної інтеракції (мобільний телефон, планшет, сипнет, скайп), руйнування дистанцій фізичного простору (відчуття присутності, особистісного контакту, хоча співрозмовники знаходяться на відстані тисяч кілометрів один від одного), інтенсивний розвиток освітніх можливостей.

Отже, підсумовуючи наші спостереження, доходимо до висновку, що адаптація суспільства до соціальних наслідків діяльності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і має бути проблема, яку варто дослідити в соціології XXI століття.

Ступінь розробки досліджуваної проблеми. В соціології є класичним при дослідженні розвитку комунікаційних технологій звертатися до трудів Д. Белла, А. Тоффлера, М. Маклюена. Вони зробили значний внесок у аналіз процесів розвитку сучасного суспільства в контексті соціально-економічних трансформацій, і, закономірно – розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Д. Белл, щодо інформаційного суспільства (постіндустріального) говорив: «Постіндустріальне суспільство, – пише він, – це суспільство в економіці якого пріоритети перейшли від переважного виробництва товарів до виробництва послуг, проведення досліджень (саме тому виникає необхідність у застосуванні нових методів збору та аналізу інформації в практику соціологічних досліджень), організації системи освіти і підвищення якості життя; в якому клас технічних фахівців став основною професійною групою і, що саме важливе, в котрому застосування нововведень у все більшій мірі залежить від досягнень теоретичного знання. Постіндустріальне суспільство передбачає утворення інтелектуального класу, представники якого на політичному рівні виступають в якості консультантів, експертів або технократів» [2,112]. В основі концепції Д. Белла закладена ідея, про те, що нове суспільство буде визначним у своїх головних рисах – розвитком науки, знання, при цьому сама наука і знання будуть набувати з часом все більш зростаючого значення.

А. Тоффлер стверджує, що настає епоха масових засобів інформації, при цьому поруч з новою техносферою з'являється нова – інфосфера, і вони матимуть великі наслідки у всіх сферах життя, включаючи нашу свідомість [5,96].

А. Тоффлера, відзначає тенденції утворення нового інтелектуального середовища, заснованого на комп'ютерних мережах. На ряду з процесом зменшення розмірів комп'ютера, збільшується їх виробництво і зменшується цінова політика, у зв'язку з цим, збільшується їх розповсюдження. Дані процеси вплинули на доступність інформаційних масивів, освітніх програм та різних видів послуг [5,420].

У своїй концепції А. Тоффлера приділяє досить уваги тенденціям демасифікації виробництва. На його думку, якісні зміни в техносфері та інфосфері поєдналися, принципово змінивши спосіб виробництва, що певною мірою перегукується з ідеями Д. Белла, щодо нового способу виробництва та розповсюдження ресурсів, товарів і послуг. В інформаційному суспільстві вся діяльність у сфері виробництва під лаштована під конкретного замовника, якому ці товари чи послуги необхідні, робота спрямована на клієнта [5, 321].

Погляди М. Маклюена відрізняються тією особливістю, що комунікаційні технології розглядаються ним у ролі важливого фактору процесу формування тої чи іншої соціально-економічної системи. Ще у 1962 році М. Маклюен вводить поняття «електронне суспільство». Основний тезис Маклюена «the medium is the message» («повідомленням, яке передає засіб комунікації, являється сам засіб») – став афоризмом серед науковців, які вивчають масові комунікації [3, С. 39-40].

Увага М. Маклюена, перш за все, була зосереджена на телебаченні – телебачення виступало, за поглядами науковця, нібито представником всієї глобальної електронної реальності, говорячи про вплив телебачення Маклюен намагався виявити тенденції характерні для всіх ЗМІ.

Підкреслюючи відносну самостійність засобів масової комунікації, М. Маклюен виокремлює тенденції, що посилюють активну роль мас-медіа. Масова комунікація як структурно сформована сфера життя сучасного суспільства з одного боку являється його частиною, а з іншого – має над ним певну владу.

Сучасні соціологи, вивчаючи масові комунікації, звертаються все частіше до робіт науковців – Ж. Бодриєра «В тени молчаливого більшинства», де він підкреслює неоднозначний характер споживання в інтерактивному змісті інформативно-методологічної базую дослідження проблеми соціальних наслідків інноваційно-комунікаційних технологій, а також Е. Гідденса «Ускользаючий мир. Как глобализация меняет нашу жизнь» та роботи Р. Хабермаса «Моральное сознание и коммуникационное воздействие».

В сучасній українській соціології ґрунтовними соціологічними роботами по темі комунікаційних технологій є напрацювання Н. Костенко, Г. Почепцова, О. Вишняка.

Основний зміст статті. У постіндустріальному суспільстві засоби масової комунікації набувають визначальної ролі в управлінні суспільством: саме мас-медіа є безпосередніми носіями та розповсюджувачами знання і політично значимої інформації. Масові комунікації стали невід'ємною складовою сучасної системи суспільства, в суспільних процесах використовуються спеціальні засоби інформаційного обміну для встановлення та підтримки постійних зв'язків як на рівні індивідів, так і в суспільстві в цілому. Інформаційно-комунікативна система набуває особливого значення в контексті розбудови громадянського суспільства. Засоби масової комунікації – це складний, багатогранний соціальний інститут, який виконує чимало функцій, тому особливу увагу варто приділити саме наслідкам діяльності цього інституту [1, 156].

На засоби масової інформації та комунікації покладається особлива відповідальність, оскільки останні виступають важливим джерелом національної та культурної соціалізації, а також інструментом виховання політичної культури громадян. Відомо, що інститут мас-медіа повинен, перш за все, інформувати націю в цілому, а також забезпечувати населення розважальними програмами, які відрізняються високим естетичним та етичним смаком. Якщо абстрагуватися від нормативної та змістової специфіки мовлення, то загальною рисою діяльності загальнонаціональних каналів є їх орієнтація на підтримку того, що називають національною ідентичністю. Важливо, що за допомогою матеріалів ЗМК у внутрішній світ людини вводяться цінності нації як соціальної спільноти з її уявленнями про єдину територію, спільну історичну пам'ять, спільну культуру, єдині для всіх членів спільноти індивідуальні, політичні, соціальні права та обов'язки.

Сучасні технічні засоби вражають своєю оперативністю, максимально скорочуючи час між подією та повідомленням про неї. Прямі репортажі з місця подій по радіо та телебаченню створюють унікальні можливості співучасті. Тому горизонти буденності неабияк розширилися завдяки відстеженню подій у всіх країнах світу, а це сприяє інтернаціоналізації буденного життя, формуючи ідеологію «громадянського світу» [6,49].

Діяльність інформаційно-комунікаційних технологій, як і будь які інші види діяльності мають як позитивні, так і негативні наслідки впливу на оточення. Тому варто зауважити, що оперативність інформаційних потоків має і негативні сторони: «гонитва» за новинами, прагнення випередити події – це загрожує формуванням в аудиторії неадекватних очікувань. Крім того, оперативна інформація не завжди аналітична і тому, зазвичай, поверхнева.

Слід зазначити, що сучасні мас-медіа характеризуються високим рівнем інформаційної насиченості. Мас-медіа притаманна неоднорідність, їх розмаїття задовольняє різні смаки та забезпечує можливість самовираження для різних соціальних груп. Отримуючи версію картини світу за допомогою аудіовізуальних засобів інформації (газети, радіо, телебачення, Інтернет-мережі, мобільний зв'язок), людина не втрачає потреби в коментарях.

Отже, сучасні інформаційно-комунікаційні технології безпосередньо впливають як позитивно так і негативно на суспільні процеси сучасного глобалізованого світу, але саме завдяки їм забезпечується процес комунікації між різними прошарками суспільства. Проте могутність інформаційно-комунікаційних технологій не варто переоцінювати. Їхня аудиторія не складається лише з одних простаків. Сучасне суспільство вже набуло певної елітарності, тому вимоги до інформаційних технологій та самої інформації стають більш диференційованими, а вічна тема наслідків їх діяльності набуває все більшої популярності в наукових соціологічних колах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алешина И. Постиндустриальное общество и международные коммуникации // *Международное сотрудничество*. М., 2000. № 1. – 246 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Перевод с англ. под ред. В.Л.Иноземцева. М., Асадетіа, 1999. – 568 с.
3. Купер И.Р. Гипертекст как форма коммуникации // *Социологический журнал*. № 1/2. 2010. С. 37-59
4. Маклюэн М. Галактика Гуттенберга. Киев: Ника-Центр, 2003. – 98 с.
5. Тоффлер А. Третья волна. - М.: АСТ, 1999. – 512 с.
6. Чугунок А. Теоретические основания концепции «Информационного общества»: Учебно-методическое пособие по курсу «Интернет и политика» // *Каф. политологии философского ф-та СПбГУ. СПб, 2010. – 52 с.*

Дункевич С.Г.

ТАНЕЦЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

В даній статтє рассматривается танец как социокультурный феномен, а также проанализирован танец как важный фактор для исследования динамических процессов в танцевальной культуре.

Виникнення глобальної культури людства, формування єдиної планетарної цивілізації, втрата культурних національних традицій та історичних коренів, уніфікація культурних норм і способів бачення світу – ці і подібні проблеми обговорюються вітчизняними та зарубіжними дослідниками як одні із найактуальніших проблем сучасності. Підвищення рівня розвитку техніки, використання нових засобів зв'язку, засобів масової комунікації та інформації – це все відносять до основних причин формування масової культури суспільства, основною характеристикою якої стає споживання, її «продукція» займає все більш культурні простори. В той же час паралельно з процесами глобалізації світової культури спостерігається потужна тенденція до збереження власної ідентичності, підкреслюється унікальність національних культур.

Звернення до конкретного матеріалу, пов'язаного з хореографічним мистецтвом, дає можливість більш глибоко аналізувати і розуміти проблему співвідношення загального та індивідуального в культурно-історичному процесі, побачити особливості їх прояву в даній сфері творчої діяльності.

Танець завжди не просто займав певне місце в соціокультурній реальності, але й відображав в собі всю культуру того чи іншого історичного часу в її цілісності, що є важливим фактом для дослідження динамічних процесів в танцювальній культурі взагалі і в народній хореографії зокрема. Посилення інтересу до динаміки народного танцю, до умов появи в ньому новацій, до причин зміни традиційних танцювальних форм, елементів обумовлено перед усім тим, що останнім часом швидкість цих змін стала набагато вищою порівняно з попередніми періодами розвитку народної танцювальної культури. В сучасний період досить очевидним стає те, що сучасна народна хореографічна культура не може бути зведена лише до традиційних компонентів.

Навколишній світ – це найважливіше джерело мистецтва, в різних видах якого здійснюється не тільки художнє освоєння, але й пізнання дійсності. Хореографія диктує свої закони осягнення світу, засновані не на буквальної відповідності життєвого і художнього матеріалів, а на відповідності метафоричному, образному віддзеркаленні життя; вона ніби дублює об'єктивно реальний світ людини, володіючи при цьому такою ж цілісністю. Завдяки втіленій образній специфіці, хореографія виступає загальноприйнятим засобом комунікації, який забезпечує трансляцію і акумуляцію культурного коду. Сьогодні процеси, що стали чинниками появи філософії танцю, в центрі якої проблема взаємовпливу культури та хореографії, її сприйняття та розуміння, дають можливість аналізу, оцінки цього дивовижного виду мистецтва в контексті сучасного художнього та інтелектуального життя.

Хореографія (від грецького choreia – танець та grapho – пишу) – це танцювальне мистецтво, яке включає створення, постановку й виконання танцю; специфічний вид художньої діяльності, заснованої на синтезові руху і музики. Це й особлива форма художньої поведінки, в основу якої покладено танець. Художня виразність хореографії як особливого виду мистецтва складається з пластичних поз, танцювальних рухів (па), їх ритмічного і динамічного малюнку, жестів і міміки виконавця. Досягаючи органічного поєднання зазначених елементів, танцівник доносить до глядача характер героя, глибину психологічних переживань й сутність зображуваних подій. Все це знаходить якнайповніше втілення у сценічності хореографічного спектаклю, в якому хореографія постає у синтезі з іншими видами мистецтва: музикою, літературою (лібрето), образотворчим мистецтвом (декоративне оформлення).